

A hely szelleme című sorozat a magyar tanyavilágot, az elszigeteltségben élő emberek kiháló kultúráját, paradox társadalmi helyzetét mutatja be. Örök befejezetlenségbe meredő vidék ez, ahonnan az emberek nem tudnak, de nem is akarnak elmozdulni. Az időtlenségbe vesző, roskadozó tárgyi kultúra mellett, az archetipikus vidéki embert akartam a tragikus díszletek előtt láttatni, fényképek formájában megőrizni. A tanyák a civilizáció távolra szóródott magjai, ahol az örökös újrahasznosítás népi leleményének dacára soha semmi nincs egészen kész, a szakadatlan munka szétszórt darabjai mindenhol ott hevernek. Az író Andrzej Stasiuk arról, hogy mit szeret térségünkben, többek között ezt vallja: “az anyag e csodás nehézkedését, ezt a szép álmoságot, a nyugodt, konzekvens részegséget pontban délből és a ködös tekinteteket, amelyek különösebb erőfeszítés nélkül átsiklanak a valóságon, és félelem nélkül nyílnak ki a semmire.”

HERNÁD GÉZA

A Hely Szelleme “Genius Loci” 2008-2015

Hernád Géza *Genius loci* című sorozata az ég és a föld találkozásának örök befejezetlenségbe meredő vidékét tárja elénk. Gémeskút társaságában parabolaantennák merednek az égre a magyar tanyavilág jellemző momentumait megörökítő fotók egyikén. A fotós különös érzékenységgel és nem melleleg különös munkamódszerrel ragadja meg ezt a sajátosan magyar rögválóságot: analóg képei nagyméretű műszaki fényképezőgéppel készülnek.

Mert végül is mik a tanyák? Valójában a civilizáció távolra szóródott magjai, amelyek mégis szívósan igyekeznek gyökeret verni a nagy magyar síkság mindent magába nyelő, végtelen felszínén. Teszik ezt annak dacára, hogy nemcsak a természet, hanem a politikai klímaváltozások is menetrendszerűen igyekeztek elsöpörni őket, ha pedig nem a török vagy mindenféle idegen zsoldos jelenléte fenyegetett, akkor a betyárok vagy még később a padlássöprő karhatalmisták éléskamrájaként jelentettek stresszforrást a lakóiknak.

De elfogult vagyok: a tanya nekem mindmáig mégis leginkább a játékos szabadság élményével azonos. Gyerekként rengeteg napot töltöttem nagymamámmal a tanyán a Jászság szívében, és ha felidézem ezeket az időket, akkor a zabolátlanság, a semmitől nem határolt, végtelen játszótér élménye jut elsősorban az eszembe. Ám ha tovább merülök mélyre az emlékek sodrában, már más is felbukkan. Az eltűnés veszélye, a csalogató tágasság kísértése, a lápos patakpart fenyegető fülledtsége. A látszólag a semmibe vezető utak misztikuma. Az örökös újrashasznosítás népi leleménye. Meg a szétesés, a soha nem kész háztáj és a szakadatlan munka szétszórt diribdarabjai: rozsdás géproncsok, használhatatlanná vált és félredobott bútorok, a porban magukra hagyott gyerekjátékok.

Az író Andrzej Stasiuk arról, hogy mit szeret térségünkben, többek között ezt vallja: az anyag e csodás nehézkedését, ezt a szép álmoságot, a nyugodt, konzekvens részegséget pontban délben és a ködös tekinteteket, amelyek különösebb erőfeszítés nélkül átsiklanak a valóságon, és félelem nélkül nyílnak ki a semmire. Mindezek tömény sűrítményét kínálják az Alföld magányos telepei, aprócska világi is, és ezt az életérzést tökéletesen megragadják Hernád képei.

Gumiabroncs, tárolóként újjászülető, leselejtezett vasúti vagon és a vidék szamurájkardja, a mindenre megoldást jelentő motoros fűrész – a tanyavilág emblematikus relikviái, amelyek egyazon képen bukkannak fel, tökéletes összefoglalóját kínálva a hely szellemének (hogy a sorozat címét is megidézzük). A buheraesztétika, az örökre szóló átmenetiség tökéletes lenyomata az a fotó is, amelyen egy hevenyészett, házilag készült esővédőt látunk a bejárati ajtó felett: a műanyag hullámpalát az egyik oldalról fémváz, míg a másik oldalról egy facsonk tartja, és természetesen ferdén borul az alatta álló, kék melegítő alak felé.

Ennek a fémvázakig lecsupaszodott vagy annál soha nem teljesebb, de valahogy mégis működgető Csináld magad! kultúrának a dokumentumaiként is felfoghatók Hernád fotói, amelyek tárgyilagosan, mégis mély empátiával közvetítik a folyamatosan a lecsúszás és a szétesés peremén táncoló tanyavilágnak a lakóit.

Meghatározhatatlan eredetű, frankensteini leleménnyel összeszerkesztett teherszállító (közkeletű nevén csettegő), bevásárlószatyrot szorongató madárijesztő, a gravitációnak fittyet hányó, a szétesés szélén álló csűr – a tanyavilág természetes meghatározó létállapota ez a még nem és már soha élmény. És ebbe az örökös félkész valóságba gond nélkül illeszkednek a szemünk előtt elvonuló emuk, mint egy elképzelt jövő és a döngölt földpadló, mint a legyőzhetetlen szegénység és múlt mozaikdarabjai is.

